

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräitä palvelutoimintoja

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräitä palvelutoimintoja. Julkisen sektorin eläkejärjestelmien välisissä siirroissa noudatettua eläketurvan jatkuvuusperiaatetta soveltaen ehdotetaan, että Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräiden palvelujen kunnallistamisen yhteydessä Helsingin yliopistollisen keskussairaalan palvelukseen siirtyvän 31 päivän joulukuuta 1939 jälkeen syntyneen henkilön valtion palvelukseen perustu-

va eläketurva määräytyisi kunnallistamista edeltävältä ajalta siten kuin se olisi määräytynyt, jos hän olisi jatkanut valtion palveluksessa eläketapahtumaan asti. Edellytyksenä on, että kunnallinen palvelus jatkuu yhdenjaksoisena eläketapahtumaan saakka.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin tapauksiin, joissa yliopiston toiminnan kunnallistaminen on tapahtunut 31 päivän joulukuuta 1996 jälkeen mutta ennen 1 päivää tammikuuta 1998.

PERUSTELUT

1. Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräiden palvelutoimintojen kunnallistaminen

Helsingin yliopisto ja Helsingin yliopistollinen keskussairaala ovat todenneet, että Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan kliinisteoreettisen laitoksen patologian, serobakteriologian, virologian, transplantatiolaboratorion sekä lääketieteellisen genetiikan osastojen maksupalvelutoiminnan yhdistäminen Helsingin yliopistollisen keskussairaalan mikrobiologian ja patologian maksupalvelutoimintaan on tarpeellista seuravista syistä:

Se yhdistää yliopiston ja keskussairaalan voimavarat kyseisillä sektoreilla, vahvistaa kyseisten laboratorioiden tietotaitoa keskussairaalassa, selkeyttää kyseisten sektoreiden toimintaa tiedekuntaan päin, mahdollistaa entistä paremman yhteistoiminnan, monipuol-

listaa ja selkeästi parantaa alojen erikoislääkärikoulutusta ja muuta koulutustoimintaa, edistää tutkimusedellytyksiä, turvaa tutkimuksen ja opetuksen vaatiman materiaalin saannin sekä aikaansaa säästöjä. Lisäksi yhdistäminen on linjassa alueellisten uudelleenjärjestelyjen kanssa ja sillä on alueellisten yhteistyöorganisaatioiden tuki. Uudelleenjärjestely on osa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirien sekä Helsingin yliopistollisen keskussairaalan laboratoriotuimintojen alueellisia uudelleenjärjestelyjä.

Helsingin yliopistollisen keskussairaalan ja Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan välisen maksupalvelutoiminnan uudelleenjärjestelyjä varten asetettu työryhmä ehdotti raportissaan 1 päivänä kesäkuuta 1995, että keskussairaalaan muodostettaisiin uusi hallinnollisesti keskussairaalan muiden tulosityksiköiden tapaan toimiva tulosityksikkö. Siihen yhdistettäisiin keskussairaalan mikrobiologian ja patologian sekä yliopiston lää-

ketieteellisen tiedekunnan kliinisteoreettisen laitoksen patologian, serobakteriologian, virologian, transplantaatiolaboratorion sekä lääketieteellisen genetiikan osastojen maksupalvelutoiminnot. Ehdotetuilla järjestelyillä arvioitiin syntyvän yhteistä säästöä noin 7 miljoonaa markkaa (10,6 %) vuositasolla. Työryhmän selvityksen mukaan säästö syntyy seuraavasti: Yliopiston osalta tilasäästöt ovat 200 000 markkaa, henkilöstösäästöt 4 290 000 markkaa, muiden henkilöstömenojen säästöt 63 000 markkaa ja sivuvirkasäästöt 830 000 markkaa. Keskussairaalan osalta tilasäästöt ovat 294 000 markkaa, henkilöstösäästöt 1 300 000 markkaa ja muiden henkilöstömenojen säästöt 23 000 markkaa.

Tilasäästöt aiheutuvat päällekkäisten toimintojen rationalisoinnista, jolloin tiloja vapautuu. Henkilöstösäästöt aiheutuvat toimintojen rationalisoinnista, osa vähenee tai on jo vähentynyt luonnollisen poistuman kautta, osa jää sijoitettavaksi yliopiston tai keskussairaalan muihin yksiköihin. Siirtyvän henkilöstön palkkojen kokonaiskustannukset ovat vuositasolla noin 17 miljoonaa markkaa.

Helsingin yliopistollisen keskussairaalan hallitus päätti 18 päivänä huhtikuuta 1996 hyväksyä periaatteessa, että Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan mikrobiologis-patologinen maksupalvelutoiminta yhdistetään keskussairaalan vastaaviin toimintoihin. Helsingin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta päätti 4 päivänä kesäkuuta 1996 antaa yhdistämissuunnitelmalle periaatteellisen hyväksymisensä edellyttäen, että henkilöstön asemaa ja eläkejärjestelyjä koskevista yksityiskohdista päästään yhteisymmärrykseen.

2. Julkisen sektorin eläkeuudistus

Julkisen sektorin eläkejärjestelmän sisäisissä siirroissa on noudatettu eläketurvan jatkuvuusperiaatetta eli integraatioperiaatetta. Jatkuvuusperiaatteella on pyritty siihen, että henkilön siirtyessä julkisesta eläkejärjestelmästä toiseen hänen eläketurvansa säilyisi suurelta osin samantasoisena kuin se olisi säilynyt ilman siirtoa.

Meneillään olevassa julkisen sektorin eläkeuudistuksessa on tarkoitus siirtää asteittain yksityisen sektorin tasoiseen eläketurvaan. Vuoden 1993 alusta muutettiin valtion ja kunnan eläkesäännöksiä siten, että vuoden 1939 jälkeen syntyneet niin sanotut uudet

työntekijät eli 31 päivänä joulukuuta 1992 jälkeen palveluksensa aloittavat tulevat välittömästi yksityisen sektorin tasoisen eläketurvan piiriin, jolloin heidän eläkeikänsä on 65 vuotta, eläkkeen karttuma 1,5 prosenttia ja tavoite-eläke 60 prosenttia.

Niin sanottujen vanhojen työntekijöiden eli 1 päivänä tammikuuta 1993 jatkuvassa palveluksessa olleiden osalta siirtyminen yksityisen sektorin tasoiseen eläketurvaan toteutetaan purkamalla lisäeläketurvan mukainen eläkeoikeus vuoden 1995 alusta asteittain siten, että eläkeiän muutos 63 vuodesta 65 vuoteen ja tavoitetason muutos 66 prosentista 60 prosenttiin tapahtuu liukuvasti 31 päivään joulukuuta 1994 mennessä ansaitun palvelusajan pituudesta riippuen. Eläke karttuu vuoden 1995 alusta 1,5 prosenttia vuodessa. Siihen mennessä ansaittu eläke vapaa- kirjautetaan siten, että karttuma on 2,2 prosenttia, jos henkilö jatkaa eläkeikään, ja 2 prosenttia, jos palvelus päättyy ennen eläkeikää. Liukuva siirtyminen koskee niitä, jotka olivat 1 päivänä tammikuuta 1995 35-54-vuotiaita, sillä 55 täyttäneet säilyttävät aikaisemmat edut ja alle 35-vuotiailla eläkeikä nousi heti 65 vuoteen ja tavoitetaso laski 60 prosenttiin.

Julkisen sektorin eläketurvaan tehty muutokset merkitsevät Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräiden palvelutoimintojen kunnallistamisen yhteydessä sitä, että keskussairaalan palvelukseen siirtyvät henkilöt katsotaan kunnallisessa eläkejärjestelmässä niin sanotuiksi uusiksi työntekijöiksi eikä heihin noudateta niin sanottuja vanhoja työntekijöitä koskevia säännöksiä. Valtion eläkejärjestelmän piirissä heidän palvelussuhteensa taas päättyy ennen eläketapahumaa. Tällöin heidän eläkeikänsä nousee myös aiemman valtion palveluksen osalta 65 vuoteen, karttuma alenee 2,2 prosentista 2 prosenttiin vuodessa vuotta 1995 edeltävältä ajalta ja tavoitetaso laskee 60 prosenttiin eläkepalkasta. Tällaista valtion eläkettä on aiemmin sanottu peruseläketasoiseksi. Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräiden palvelutoimintojen kunnallistaminen perustuu valtion ja kuntayhtymän väliseen sopimukseen. Helsingin yliopiston palveluksessa olevat henkilöt siirtyvät tavallisesti kunnallistamisen yhteydessä suostumuksensa mukaisesti kunnan palvelukseen. Henkilöstö katsoo, että heitä ei tulisi tällaisessa pakkosiirtotilanteessa pitää uusina työntekijöinä vaan, että heihin tulisi soveltaa

vanhoja työntekijöitä koskevia siirtymäsäännöksiä. Kun uuden työntekijän käsite vuoden 1993 alusta tuli julkisen sektorin eläkesäännöksiin, siinä yhteydessä ei erityisesti kiinnitetty huomiota siihen, miten uuden työntekijän käsite soveltuu nyt esillä olevan kaltaisen julkisen sektorin sisäiseen organisaatiojärjestelyyn.

Vastaavassa tapauksessa, mistä nyt on kysymys, on noudatettu eläketurvan jatkuvuusperiaatetta valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisen yhteydessä. Tämä toteutettiin eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisia oppilaitoksia annetulla lailla (1422/1994).

3. Ehdotus eläkejärjestelyiksi kunnallistettaessa Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräitä palvelutoimintoja

On tarkoituksenmukaista, että Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräiden palvelutoimintojen kunnallistamisen yhteydessä Helsingin yliopistollisen keskussairaalan palvelukseen siirtyviin henkilöihin sovellettaisiin eläketurvan jatkuvuusperiaatetta siten, että heidän valtion palvelukseen perustuva eläkkeensä määräytyisi samojen säännösten mukaan kuin vanhoilla työntekijöillä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että heidän eläketurvansa valtion palveluksen ajalta ei määräytyisi niin sanotun perusturvan mukaisena vaan asteittain heikentyvän lisäturvan mukaisena samalla tavoin kuin niillä vanhoilla työntekijöillä, jotka jatkavat valtion palveluksessa eläketapahtumaan asti.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että integraatioperiaate eli lisäeläketurvan jatkuvuus toteutettaisiin Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräiden palvelutoimintojen kunnallistamisen yhteydessä valtion palveluksen osalta erityislailla. Lailla säilytettäisiin 31 päivänä joulukuuta 1939 jälkeen syntyneiden henkilöiden valtion eläkelain (280/1966) mukainen eläketurva ajalta ennen kunnallistamista sellaisena kuin se olisi ollut ilman kunnallistamista.

Edellytyksenä olisi, että Helsingin yliopistollisen keskussairaalan palvelukseen siirtyneen henkilön palvelus jatkuu siirron jälkeen yhdenjaksoisesti keskussairaalaan tai muussa kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa eläketapahtumaan saakka.

Kunnallistamisesta lukien eläketurva määräytyisi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964) mukaisesti. Nykyisten säännösten mukaan henkilö voisi ottaa kunnallisen eläkejärjestelmän mukaisen vanhuuseläkkeen varhennettuna samasta ajankohdasta kuin valtion eläkejärjestelmässä tai myöhemmästä ajankohdasta, jolloin varhennusvähenys olisi pienempi taikka varhentamattomana 65 vuotiaana. Joka tapauksessa valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen saaminen edellyttäisi kunnallisen palvelun päättymistä. Muissa eläkelajeissa kuin vanhuuseläkkeissä erityissäännöksellä olisi merkitystä eläkkeen karttuman ja eläkkeen enimmäismäärän kannalta.

4. Esityksen vaikutukset

Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan kunnallistettavaksi aiottujen palvelutehtävien henkilöstön ikärakenne on seuraava: Ennen 1 päivää tammikuuta 1940 syntyneitä on 10. Tammikuun 1 päivän 1940 ja joulukuun 31 päivän 1959 välillä syntyneitä henkilöitä on 96. Tammikuun 1 päivän 1960 jälkeen syntyneitä henkilöitä on 28. Henkilöstön siirtyminen keskussairaalan palvelukseen ei sinänsä vaikuta vuonna 1939 ja sitä ennen syntyneiden eläketurvaan, sillä heille myönnetään eläkkeet samanaikaisesti ja samansuuruisena sekä valtiolta että kunnalta.

Jos yliopiston palvelutehtäviä kunnallistettaessa eläkkeisiin sovellettaisiin valtion palveluksen osalta ehdotuksen mukaista integraatioperiaatetta, lisäturvan mukainen eläkeoikeus, sellaisena kuin se asteittain purkautuvana vanhoilla työntekijöillä on, säilyisi siirtyvän henkilöstön osalta. Tästä aiheutuisi lisäkustannuksia verrattuna siihen, että lisäturvan mukainen eläkeoikeus purkautuisi siirtohetkellä. Jos henkilöstö jatkaa yhtäjaksoisesti Helsingin yliopistollisen keskussairaalan palveluksessa eläkkeelle siirtymiseensä saakka, kustannukset ovat yhteensä 5,3 miljoonaa markkaa. Jos yliopiston eräiden palvelutehtävien kunnallistamista ei tapahtuisi ja henkilöt jäisivät valtion palvelukseen, vastaava kustannus jäisi joka tapauksessa valtion maksettavaksi.

Ehdotettu järjestely ei edellyttäisi erillisiä määrärahoja ja kustannukset tulisivat maksettavaksi valtion muiden eläkemenojen yhteydessä.

Edellä perustelujen jaksossa 1 on eritelty varsinaisen toiminnan uudelleenjärjestelystä

syntyvä säästö, minkä on arvioitu olevan noin 7 miljoonaa markkaa vuositasolla.

5. Asian valmistelu

Eduskunta on vastauksessaan hallituksen esitykseen valtion eläkelainsäädännön muuttamisesta (HE 96/1993 vp) edellyttänyt, että julkisen sektorin eläkkeiden yhteyden purkaminen ja laitoksen ylläpitäjän mahdollisesta muuttumisesta aiheutuvat ongelmat selvitetään yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa ja ryhdytään tarpeellisiin säädösmuutoksiin, jotta voidaan varmistaa edunsaajien kannalta kohtuulliset ratkaisut.

Helsingin yliopistollisen keskussairaalan ja Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan välisen maksupalvelutoiminnan

uudelleenjärjestelyjä selvittänyt työryhmä on kuullut asianomaisten henkilöstöjärjestöjen edustajia.

Esitys on valmisteltu opetusministeriössä virkatyönä ja siitä on neuvoteltu asianomaisten henkilöstöjärjestöjen kanssa.

6. Voimaantulo

Lain olisi tultava voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin tapauksiin, joissa yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräiden palvelutoimintojen kunnallistaminen on tapahtunut 31 päivän joulukuuta 1996 jälkeen mutta ennen 1 päivää tammikuuta 1998.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräitä palvelutoimintoja

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Helsingin yliopiston palveluksesta yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräiden palvelutoimintojen kunnallistamisen yhteydessä Helsingin yliopistollisen keskussairaalan palvelukseen siirtynyttä henkilöä, joka on syntynyt 31 päivän joulukuuta 1939 jälkeen, pidetään valtion eläkelain (280/1966) 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuna vanhana edunsaajana. Edellytyksenä on, että edellä tarkoitettu henkilö oli 31 päivänä joulukuuta 1992 yhdenjaksoisessa valtion eläketurvan piiriin kuuluvassa palveluksessa ja että hänen tällainen palveluksensa tai kunnallistamisen jälkeen kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964) soveltamisalaan kuuluva palveluksensa jatkuu kunnallisen eläkelaitoksen valtuuskunnan 20 päivänä marraskuuta 1992 hyväksymien 1 päivänä tammikuuta 1993 voimaan tulneiden elä-

kesäännön muutosten voimaantulomääräyksissä tarkoitetulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan asti. Lisäksi edellytetään, että muut säädetty edellytykset täyttyvät.

Valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa säädettyä kuuden kuukauden palvelusaikavaatimusta ja kolmen vuoden eläkeaikavaatimusta sovellettaessa kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain soveltamisalaan kuuluva palvelus rinnastetaan kunnallistamisesta lukien valtion eläkelain soveltamisalaan kuuluvaa palvelukseen. Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukainen työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke, joka on myönnetty valtion eläkelain 5 a §:ää vastaavia säännöksiä soveltaen, rinnastetaan mainittua lainkohtaa soveltaen myönnettyyn eläkkeeseen.

Tässä pykälässä tarkoitetut edellytykset täyttävään henkilöön sovelletaan valtion elä-

kelain 4, 10 ja 12 §:n vanhoja edunsaajia koskevia säännöksiä siltä osin kuin hänen palveluksensa on kuulunut valtion eläkelain soveltamisalaan. Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on valtion eläkelain 8 §:ssä säädettyjen edellytysten lisäksi, että kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain soveltamisalaan kuuluva palvelus on päättynyt.

2 §
Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Lakia sovelletaan tapauksiin, joissa 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu kunnallistaminen on tapahtunut 31 päivän joulukuuta 1996 jälkeen mutta ennen 1 päivää tammikuuta 1998.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Opetusministeri *Olli-Pekka Heinonen*

